

## KRIMINALISTIČKE PROCEDURE GRANIČNE POLICIJE KOD KRIJUMČARENJA ORUŽJA I VOJNE OPREME

Stručni rad

Primljeno/Received: 17. 07. 2018.

Prihvaćeno/Accepted: 04. 02. 2019.

Nebojša BOJANIĆ  
Rejhan RAKOVIĆ

### Sažetak

**Inspiracija za rad i problem(i) koji se radom oslovljava(ju):** Posjedovanje ilegalnog naoružanja, eksplozivnih materija i bilo koje druge opreme, koji se ne nalaze pod kontrolom vlasti i administracije bilo koje države, predstavlja opasnost kako od terorističkih aktivnosti, tako i druga teška krivična djela povezana sa trgovinom narkoticima, ljudima i uopšte organizovanim kriminalitetom. Pripadnici granične policije se nalaze na prvom stepenu odbrane, i sprečavanja unošenja nelegalnog vatrenog oružja u Bosnu i Hercegovinu, kao i iznošenja istog.

**Ciljevi rada (naučni i/ ili društveni):** Cilj rada je izraditi detaljnu proceduri postupanja ovlaštenih službenih lica Granične policije, prema pozitivnim zakonskim propisima u Bosni i Hercegovini, sa ciljem otkrivanja i prepoznavanja počinitelaca, kao i postupanja u slučaju pronalaska nelegalnog naoružanja prilikom obavljanja kontrole putnika na graničnim prelazima.

**Metodologija/dizajn:** Analiza sadržaja pravnih dokumenta. Time se omogućuje aplikacija kriminalističkih sadržaja i koraka postupanja prema standardnim operativnim procedurama.

**Ograničenja rada/istraživanja:** Razrada metodike postupanja granične policije u slučaju zaticanja vatrenog oružja vršenjem granične kontrole.

**Rezultati/Generalni zaključak:** Određene situacije krijumčarenja vatrenog oružja, eksplozivnih materija i druge vojne opreme, te postupanje u istrazi, rezultirale su izradom standardnih operativnih procedura, koje su ovim radom detaljno razrađene. Time se detaljno razrađuju postupci i redoslijed postupaka koje je neophodno sprovesti, kako bi se dokazalo postojanje krivičnog djela i predmet na sudu završio osuđujućom presudom.

**Opravdanost istraživanja/rada:** Ovakva analiza i istraživanje do sada nisu rađeni na području naše zemlje. Međutim, okviru strategije stavljanja pod kontrolu malog i lakog naoružanja u Bosni i Hercegovini, razrađuju se metode i postupci za prepoznavanje i postupanje sa naoružanjem. Osnovna značajka i cilj je da se utvrdi linija kre-

tanja naoružanja, odnosno njegov posljednji legalni vlasnik. Tome doprinosi pravilno postupanje graničnih policajaca u obavljanju svakodnevnih aktivnosti, na otkrivanju i prepoznavanju krijumčara vatrenog oružja i eksplozivnih materija.

### Ključne riječi

istraga, vatreno oružje, granica, policija, kontrola

## UVOD

Granična policija BiH je nadležna za sprečavanje, otkrivanje i istraživanje krivičnih djela koja su propisana krivičnim zakonima u Bosni i Hercegovini<sup>1</sup>. Riječ je o djelima usmjerenim protiv sigurnosti državne granice ili protiv izvršenja poslova i zadataka iz nadležnosti Granične policije BiH, ili kada se ta krivična djela moraju goniti u skladu s odredbama o zloupotrebi javnih isprava koje služe kao dokaz identiteta, o putnoj ispravi i obavezi posjedovanja vize, te odredbama o kretanju i boravku stranaca i azilu ukoliko su počinjena prilikom prelaska granice ili su direktno vezana za prelazak državne granice, kao i krivičnim djelima koja obuhvaćaju prijevoz robe preko državne granice čiji promet nije dopušten, robe bez službenog odobrenja ili u slučaju kršenja važeće zabrane, ukoliko je dodijeljena dužnost nadziranja takvog odobrenja i zabrane na osnovu drugog propisa ili administrativnog sporazuma s organom odgovornim za takvo gonjenje<sup>2</sup>.

Osim toga, iz nadležnosti granične policije omogućeno je sprečavanje, otkrivanje i istraživanje drugih krivičnih djela na zahtjev nadležnog organa<sup>3</sup>, te generalnom klauzulom granična policija izvršava i druge poslove propisane zakonom i drugim propisima.

Neovlašteni promet oružjem i vojnom opremom, te proizvodima dvojne namjene<sup>4</sup> inkriminirano je kao krivično djelo u Krivičnom zakonu Bosne i Hercegovine. Sprečavanje, otkrivanje i učešće u istraživanju navedenog krivičnog djela, spada u nadležnost granične policije.

Osim krivičnog zakona Bosne i Hercegovine, a u vezi sa oružjem, municijom i eksplozivnim materijama, granična policija može biti nadležna za sprečavanje, otkrivanje i učešće u istrazi krivičnih djela nedozvoljenog držanja oružja ili eksplozivnih materija<sup>5</sup>, do čijih otkrivanja

<sup>1</sup> Na osnovu člana 7. Zakona o graničnoj policiji, Zakon o graničnoj policiji BiH (službeni glasnik BiH, broj: 50/04, 27/07, 59/09).

<sup>2</sup> Član 7. stav 1., 2. i 3. tačka a), b) i c) Zakona o graničnoj policiji, Zakon o graničnoj policiji BiH (službeni glasnik BiH, broj: 50/04, 27/07, 59/09).

<sup>3</sup> Član 7. stav 4. i stav 10. Zakona o graničnoj policiji, Zakon o graničnoj policiji BiH (službeni glasnik BiH, broj: 50/04, 27/07, 59/09).

<sup>4</sup> Član 193. Krivičnog Zakona Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine 3/03, 32/03, 37/03, 54/04, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06, 32/07, 8/10, 7/14, 22/15, 40/15 i 35/18).

<sup>5</sup> Član 371. Krivični Zakon Federacije BiH, (Službeni list Federacije Bosne i Hercegovine, 36/03, 37/03,

može doći prilikom provođenja poslova i zadataka granične kontrole<sup>6</sup> u zoni graničnog pojasa.

Sva krivična djela koja se istražuju prema nadležnosti granične policije, istražuju se pod nadzorom tužioca. U takvom slučaju, ovlaštena službena lica mogu da prikupljaju informacije prema okviru kojeg propisuju odredbe Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine<sup>7</sup>, te da sprovode radnje dokazivanja i na osnovu preduzetih radnji potrebno je da sastave i podnesu izvještaj nadležnom tužiocu.

U slučaju da granična policija sazna ili otkrije postojanje nekog krivičnog djela, a u kojem je došlo do upotrebe vatrenog oružja, a isto nije kvalifikovano kao krivično djelo koje je u nadležnosti za preduzimanje sprečavanja, otkrivanja i istraživanja granične policije, odmah se obavještava nadležni tužilac koji će odlučiti o daljnjem postupanju i angažmanu granične policije prema navedenom krivičnom djelu. U odnosu na sporazume sa drugima policijskim agencijama, moguće je i da se u direktnoj komunikaciji obavijesti nadležna policijska agencija, te se djelo odmah preda u nadležnost toj policijskoj agenciji, a tužilac samo obavijesti.

## ISTRAGA

Istraga je pojam, primarno krivično-procesnog karaktera, koji označava postupke koji imaju za cilj da utvrde činjenice vezane za neki događaj, najčešće krivično djelo, i koje provode tužilac i ovlaštena službena lica policije pod nadzorom tužioca. Samo istraživanje je planirano, sistemski i pouzdano dolaženje do podataka, utvrđivanje činjenica, toka nekog postupka ili produbljivanje spoznaja (Modly, Šuperina, Korajlić, 2008). Zakon o krivičnom postupku ne definiše istragu, to prepušta kriminalističkoj teoriji i praksi, ali zato navodi aktivnosti koje su obuhvaćene istragom od strane tužioca i ovlaštenih službenih lica policije. U tom smislu, sa kriminalističkog aspekta možemo govoriti o kriminalističkim procedurama i kriminalističkoj obradi kao sastavnim dijelom kriminalističkih procedura. Istraga krivičnog djela ili krivična istraga je, rekonstruktivni proces koji koristi deduktivno rezonovanje, logički proces u kojem se zaključak dobija od određenih činjenica (Korajlić, 2012). Istraživanje krivičnih djela je u suštini dio istrage i ono obuhvata prikupljanje obavještenja, i podataka o nekoj osobi, procjenu tih podataka i njihovo korištenje u postupku. Često je riječ o zahvatima u području privatnosti i intime, pri tome se ne mora bezuslovno koristiti prisila (Modly, Šuperina, Korajlić, 2008).

Istraga predstavlja oblik kriminalističkih procedura. Riječ je, kako navodi Deljković (2016), o kriminalističkom istraživanju krivičnog djela, odnosno prikupljanju svih podataka koji direktno ili indirektno ukazuju na postojanje krivičnog djela. Kriminalističke procedure su sastavni dio kako neformalnog tako i formalnog toka postupka. Za potrebe sistemski-strukturnog pristupa kri-

---

21/04, 69/04, 18/05, 42/10, 42/11, 59/14, 76/14); člana 361. i 399. Krivični zakon Republike Srpske, (Službeni glasnik Republike Srpske br. 49/03, 108/04, 37/06, 73/10, 1/12, 67/13); član 337. i član 365. Krivični zakon Brčko Distrikta BiH, (Službeni glasnik Brčko DBiH, br. 10/03, 45/04, 06/05, 21/10, 52/11).

<sup>6</sup> Zakon o graničnoj kontroli BiH, (Službeni glasnik BiH, Broj: 53/09, 54/10, 47/14).

<sup>7</sup> Prema članu 218. u skladu sa odredbom člana 219. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine. Zakon o krivičnom postupku BiH (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine br. 3/03, br. 32/03, 36/03, 26/04, br. 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, br. 58/08, br. 12/09, 16/09, 93/09, 72/13, 65/18.).

minalističko istražnom procesu, prema Pavišiću (2002) neophodno se mora uzeti opšta teorija procedura kao cjelina koja usmjerava pravilnost utvrđivanja, omogućuje komunikaciju, donošenje odluka, a kod utvrđivanja istine otklanjanje predvidivih prepreka. Prema tome može se reći, otkrivanjem, istraživanjem i razjašnjavanjem krivičnih djela i njihovih počinitelja profilisale su se kriminalističke procedure. Kriminalistička nauka bavi se planski vođenim procedurama. Riječ je, prema Pavišiću (2002), o logičko-spoznajnim i psihološkim pretpostavkama, odnosno primjeni spoznajnih funkcija posmatranja, mišljenja i prakse. S tim u vezi, s obzirom na predmet rada, mi govorimo formalno o provođenju istraga u vezi sa sprečavanjem ilegalne trgovine oružja prilikom obezbjeđenja i kontrole državne granice. Istraga predstavlja formalni dio postupka, ali shodno sadržaju i vrsti krivičnog djela, koji je predmet ovog rada i nadležnosti granične policije, neophodno je sprovesti radnje dokazivanja koje su sastavni dio istrage i prije formalno započetog postupka. Tada objektivno govorimo o provođenju anticipiranih radnji dokazivanja, te provođenju kriminalističke obrade. Potpun proces od profilisanja ili obrade podataka koji indicira na postojanje krivičnog djela, preko podnošenja izvještaja tužiocu i postupanja po naredbi tužioca nazivamo kriminalističkim procedurama. Pod kriminalističkim procedurama prema D. Modlyju., Petroviću i Korajliću (2004), treba podrazumijevati kriminalističko istraživanje činjeničnih okolnosti, koje direktno ili indirektno ukazuju na postojanje krivičnog djela i/ili počinioca. Posmatrajući navedenu definiciju, pojam je dosta široko obuhvaćen. Riječ je o modelima efikasnog djelovanja u koje se ubrajaju razvijanje metoda sa kojim se uspješno rješavaju problemi u mnogim neobičnim situacijama koje se svakodnevno pojavljuju.

Istraga obuhvata aktivnosti poduzete od strane tužioca ili ovlaštene službene osobe u skladu sa Zakonom o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine, uključujući prikupljanje i čuvanje izvjava i dokaza. Istraga je faza prethodnog postupka koju sprovodi tužilac ili ovlašteno službeno lice uz nadzor tužioca protiv određenog lica, zbog postojanja osnova sumnje da je izvršilo krivično djelo. Postojanje osnova sumnje temeljni je preuduslov za provođenje istrage. To znači da mora postojati veza i odnos između određenog lica i počinjenog krivičnog djela, kao realnog događaja u spoljenjem svijetu (Jovašević, 1998). Izvori saznanja o postojanju osnova sumnje o izvršenom krivičnom djelu mogu biti svi oni izvori saznanja koja predviđa zakon i koja su povezana sa konkretnim krivičnim djelima (Savjet/Vijeće Evrope/Evropska komisija, 2005). O pokretanju istrage odlučuje tužilac.

Prema pozitivnom Krivičnom i krivično-procesnom zakonodavstvu u Bosni i Hercegovini, o provođenju istrage odlučuje tužilac, te istu i provodi<sup>8</sup>. Proces istraživanja krivičnih djela je u nadležnosti tužioca, koji u saradnji sa policijskim agencijama u BiH prikuplja dokaze i svjedoke (izjave i dokaze) o počinjenom krivičnom djelu, te vrši sve druge radnje iz svoje nadležnosti. Tužilac može neposredno provoditi istragu ili pojedina ovlaštenja prenijeti na ovlaštena službena lica koje rade po nalogu tužioca, odnosno pod njegovim nadzorom i rukovođenjem. Prema tome, u cijelom toku istrage, tužilac je *dominus litis*. Tužilac istragom rukovodi, nadzire je, i upravlja aktivnostima ovlaštenih službenih lica u vezi sa pronalaskom osumnjičenog i prikupljanjem izvjava i dokaza (Sijeričić-Čolić, 2005).

<sup>8</sup> Član 217. Zakona o krivičnom postupku BiH (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine br. 3/03, br. 32/03, 36/03, 26/04, br. 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, br. 58/08, br. 12/09, 16/09, 93/09, 72/13, 65/18).

Rukovođenje i nadzor tužioca predstavlja dva oblika tužilačkog angažmana u istrazi u odnosu na ovlaštena službena lica. Sam pojam rukovođenja predstavlja odnos tužioca uz njegovo neposredno i aktivno učešće u planiranju i izvođenju određenih istražnih radnji, analiziranje, sumiranje itd.

Postupanje po Zakonu o krivičnom postupku zahtijeva pridržavanje odredbi nadzora tužioca nad radom ovlaštenih službenih lica u vezi obavljanja poslova uzimanja izjava i prikupljanja drugih dokaza<sup>9</sup>. Nadzor je opšti pojam za ispitivanje pravilnosti i otklanjanje nepravilnosti u određenim procesima. Može se odrediti kao skup radnji i mjera koje se sprovode sa ciljem, kako navodi Kralj (2014), utvrđivanja zakonitosti, pravodobnosti i metodološke ispravnosti postupanja policije u konkretnom slučaju, te njenom ukupnom djelovanju. Na kraju istrage ili kriminalističke obrade se piše izvještaj tužiocu o počinjenom krivičnom djelu i počiniocu. Nadzor kao takav predstavlja na jedan način pasivniji angažman tužioca u istrazi, u kojem tužilac inicijativu i dinamiku istrage prepušta ovlaštenim službenim licima nadzirući pritom njihov rad u smislu njegove zakonitosti i efikasnosti i pomažući im u istom.

Nadzor nad radom ovlaštenih službenih lica Granične policije manifestuje se na tri načina:

1. Tužilac osigurava stručnu podršku i tumačenje krivičnopravnih odredbi, kako materijalnog tako i procesnog krivičnog prava, te vodi računa o primjeni i zaštiti ljudskih prava građana u postupcima ovlaštenih službenih lica
2. Tužilac izdaje potrebne naredbe i uputstva ovlaštenim službenim licima u toku istrage, u smislu prikupljanja informacija i dokaza na zakonom dopušten način, kako bi isti bili pravno valjani u postupku pred sudom
3. Tužilac učestvuje u potrebnim procesnim radnjama i drugim postupanjima u toku istrage, a koja se odnose na angažman ovlaštenih službenih lica. Naprimjer, nastupanje tužioca prema sudu na osnovu zahtjeva ovlaštenih službenih lica za preduzimanje određene mjere i radnje i slično. Isto tako, primjena posebnih istražnih radnji mora biti pod direktnim nadzorom i usmjeravana od strane tužioca.

Pripadnici Granične policije imaju status "Ovlaštenog službenog lica". Policijski službenici su pripadnici policijskih organa određeni Zakonom o policijskim službenicima u BiH,<sup>10</sup> koji primjenjuju policijska ovlaštenja propisana tim zakonom i postupaju kao ovlaštene službene osobe prema zakonima o krivičnom postupku u BiH. Korištenje termina službena i odgovorna lica, postiže se individualizacija odgovornosti unutar javnih, državnih i policijskih organa

Aktivnosti ovlaštenih službenih lica Granične policije su operativnog karaktera i predstavljaju redovne djelatnosti ovlaštenih službenih lica u okviru njihovih redovnih službenih dužnosti, prevencije, kontrole, obavještanja, prikupljanja informacija, itd. U okviru svog operativnog rada ovlaštena službena lica mogu prikupljati informacije od građana, ustanova i dr. i o tome

<sup>9</sup> Na osnovu člana 218., u kojem su određeni zadaci, i člana 219., u kojem su određeni sadržaji i radnje kojima se ispunjavaju zadaci iz člana 218. Zakona o krivičnom postupku BiH (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine br. 3/03, br. 32/03, 36/03, 26/04, br. 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, br. 58/08, br. 12/09, 16/09, 93/09, 72/13,65/18).

<sup>10</sup> Član 2., stav 2. Zakona o policijskim službenicima BiH (Službeni glasnik BiH, broj: 27/04, 63/04, 5/06, 58/06, 15/08, 63/08, 35/09 i 07/12).

sačinjavati službene zabilješke, operativne izvještaje, obavještajne izvještaje, podnositi prekršajne prijave, te provoditi određene upravne postupke.

Ako postoje osnovi sumnje<sup>11</sup> da je izvršeno krivično djelo s propisanom kaznom zatvora u trajanju više od pet godina, ovlašteno službeno lice je dužno odmah obavijestiti Tužioca i pod njegovim nadzorom preduzeti potrebne mjere u skladu sa odredbama Zakona o krivičnom postupku<sup>12</sup>.

Ovlaštena službena lica mogu preduzeti hitne radnje dokazivanja ukoliko postoji opasnost od odlaganja, a u skladu sa Zakonom o krivičnom postupku BiH<sup>13</sup> i o tome su dužni odmah obavijestiti tužioca.

Prema tome, postupanje ovlaštenih službenih lica može biti i prije donošenja naredbe o provođenju istrage, dakle u neformalnim dijelu postupka (predistražnom), odnosno i nakon donošenja naredbe o provođenju istrage u formalnom dijelu postupka (u istrazi), na zahtjev tužioca ili po službenoj dužnosti<sup>14</sup>. Time se zakonom regulisana djelatnost koja je usmjerena na otkrivanje krivičnog djela i njegovo počinioaca, te prikupljanjem izjava i dokaza raspoređuje na predistražni i istražni postupak. Ovlaštena službena lica djeluju samostalno uvijek kada se pojavi mogućnost da je izvršeno krivično djelo, tj. kada na bilo koji način saznaju da je izvršeno krivično djelo (Sijerčić-Čolić, 2005). Tada za njih, bez obzira na težinu krivičnog djela, nastaju određene dužnosti koje se tiču krivičnog djela, njegovog počinioaca i dokaza (Sijerčić-Čolić, 2005). Za takvo djelovanje nisu im potrebni dokazi, jer pronalaženje dokaza neposredno čini i svrhu njihovog postupanja. Prema tome, ovlaštena lica policije samostalno, inicijativno, po službenoj dužnosti (kako god to nazvali) ili na zahtjev tužioca preduzimaju neophodne mjere i radnje da se otkrije krivično djelo, otkrije i pronađe počinilac, da se spriječi skrivanje ili bjekstvo osumnjičenog ili saučesnika, da se otkriju i sačuvaju tragovi krivičnog djela i predmeti koji mogu poslužiti kao dokazi, te da se prikupe sve informacije koje mogu biti korisne u krivičnom postupku. Bez obzira radi li se o neformalnim ili formalnim radnjama, one se imaju preduzimati u skladu sa zakonskim propisima, uz poštovanje prava i sloboda osoba prema kojima se preduzimaju takve radnje (Sijerčić-Čolić, 2005).

<sup>11</sup> Osnovi sumnje mogu se definisati kao oblik vjerojatnoće koji se zasniva na određenim okolnostima, koje opet ukazuju, na određene mogućnosti postojanja krivičnog djela i neke osobe kao mogućeg počinioaca (Sijerčić – Čolić, 2005). Dakle, osnovi sumnje su polazni oblik sumnje za ovlaštena službena lica kojim započinje tzv. kriminalistička obrada (Modly, Šuperina, Korajlić, 2008). Ona često tek omogućava donošenje preliminarne kriminalističke diferencijalne dijagnoze u vezi sa krivičnim djelom i počinioцем.

<sup>12</sup> Član 218., stav 1) Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine br. 3/03, br. 32/03, 36/03, 26/04, br. 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, br. 58/08, br. 12/09, 16/09, 93/09, 72/13, 65/18).

<sup>13</sup> Član 218., stav 2) Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine br. 3/03, br. 32/03, 36/03, 26/04, br. 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, br. 58/08, br. 12/09, 16/09, 93/09, 72/13, 65/18).

<sup>14</sup> S obzirom da prema reformama krivičnog i krivično-procesnog zakonodavstva više ne postoje krivična djela koja se explicite gone po službenoj dužnosti i po prijedlogu, danas je to u reformisanom zakonodavstvu postavljeno tako, da se sva krivična djela obavezno gone po službenoj dužnosti, te je pogrešna praksa pojedinih policijskih agencija koje zapostavljaju otkrivačku, heurističku komponentu, već čekaju da neko prijavi krivično djelo. Isto vrijedi za tužioce.

Ako postoje osnovi sumnje da je izvršeno krivično djelo za koje je zakonom propisana kazna zatvora do pet godina, ovlaštena službena osoba je dužna obavijestiti Tužitelja o svim raspoloživim informacijama, radnjama i mjerama koje je preduzela najkasnije sedam dana od dana saznanja o postojanju osnova sumnje da je krivično djelo počinjeno.

Radi izvršenja zadataka iz Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine i naredbe tužioca, ovlaštena službena osoba može<sup>15</sup>:

- prikupljati potrebne izjave od osoba;
- izvršiti potreban pregled prevoznih sredstava, putnika i prtljage;
- ograničiti kretanje na određenom prostoru za vrijeme potrebno da se obavi određena radnja;
- preduzeti potrebne mjere u vezi s utvrđivanjem identiteta osoba i predmeta;
- raspisati potragu za osobom i stvarima za kojima se traga;
- u prisustvu odgovorne osobe pretražiti određene objekte i prostorije državnih organa, javnih preduzeća i ustanova, obaviti uvid u njihovu određenu dokumentaciju, kao i preduzeti druge potrebne mjere i radnje.

O činjenicama i okolnostima koje su utvrđene pri preduzimanju pojedinih radnji, kao i o predmetima koji su pronađeni ili oduzeti, sastavit će se zapisnik ili službena zabilješka.<sup>16</sup>

Na osnovu prikupljenih izjava i dokaza koji su otkriveni, ovlaštena službena osoba sastavlja izvještaj. Uz izvještaj se dostavljaju:<sup>17</sup>

- predmeti,
- skice,
- fotografije,
- pribavljeni izvještaji, spisi o preduzetim radnjama i mjerama, službene zabilješke,
- izjave i
- drugi materijali koji mogu biti korisni za uspješno vođenje postupka, uključujući sve činjenice i dokaze koji idu u korist osumnjičenom.

Ako ovlaštena službena osoba poslije podnošenja izvještaja sazna za nove činjenice, dokaze ili tragove krivičnog djela, dužna je prikupljati potrebna obavještenja i izvještaj o tome, kao dopunu prethodnog izvještaja, odmah predati tužiocu.

<sup>15</sup> Član 219. u vezi člana 218. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine br. 3/03, br. 32/03, 36/03, 26/04, br. 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, br. 58/08, br. 12/09, 16/09, 93/09, 72/13, 65/18).

<sup>16</sup> Odredbe člana 151., 152., 155. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine ((Službeni glasnik Bosne i Hercegovine br. 3/03, br. 32/03, 36/03, 26/04, br. 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, br. 58/08, br. 12/09, 16/09, 93/09, 72/13, 65/18).

<sup>17</sup> Član 219. stav 5), Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine br. 3/03, br. 32/03, 36/03, 26/04, br. 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, br. 58/08, br. 12/09, 16/09, 93/09, 72/13, 65/18).

Ovlaštena službena osoba ima pravo da osobe zatečene na mjestu učinjenja krivičnog djela zadrži radi prikupljanja izvjava, ako te osobe mogu dati obavještenja važna za krivični postupak i o tome je dužna obavijestiti tužioca. Zadržavanje tih osoba na mjestu učinjenja krivičnog djela ne može trajati duže od šest sati.<sup>18</sup>

Sudsko obezbjeđenje dokaza spada u jednu od specifičnih uloga suda u istražnom postupku, u kojem sud uzima aktivnije učešće u obezbjeđivanju dokaza za koje postoji opasnost da se u vrijeme suđenja neće moći izvesti pred sudom. U pogledu sudskog obezbjeđenja dokaza zakon postavlja tačne uslove i način izvođenja. U posebnoj prostoriji suda se pohranjuju i čuvaju materijalni dokazi prikupljeni u toku krivičnog postupka. Sudija, odnosno predsjednik vijeća, može u bilo koje vrijeme izdati naredbu koja se odnosi na kontrolu i raspolaganje materijalnim dokazima.<sup>19</sup>

Radnje pretresa, privremenog oduzimanja predmeta, i čuvanja predmeta naređuje sud.<sup>20</sup> Granična policija traži naredbu obraćanjem tužiocu da pruži odobrenje obraćanja sa zahtjevom za naredbu o pretresu. Po izvršenom pretresu dostavlja se izvještaj o pretresu sudu i prilozi kao dokaz.

Sud cijeni je li sve izvršeno po zakonu, te prosljeđuje na postupanje nadležnom tužiocu.

Kada se radi o predmetima koji se iz nekog razloga ne mogu nositi na sud, odmah se prilikom zahtijevanja naredbe za pretres mora navesti da će predmeti koji se pronađu i oduzmu biti pohranjeni na čuvanje u specijalizovanom organu. U tom slučaju traži se naredba za čuvanje tih predmeta u specijalizovanom organu.

Nakon što tužilac otvori istragu, istraga može doživjeti samo dva epiloga, odnosno tužilac može donijeti samo dvije odluke i to:

- a) *Podizanje optužnice* - Nakon što nadležni tužilac prikupi dovoljno dokaza o postojanju osnovane sumnje da je osumnjičeni počinio krivično djelo koje mu se stavlja na teret, on podiže optužnicu koja se prosljeđuje na potvrđivanje nadležnom sudu. Tužilac u skladu sa sporazumom o postupanju i saradnji OSL i nadležnog tužioca u provođenju radnji dokazivanja, nakon okončanja istrage koja je rezultirala podizanjem optužnice, nadležnu policijsku agenciju pismeno obavještava o podizanju optužnice protiv osumnjičenog lica.
- b) *Obustava istrage* - Tužilac neće narediti provođenje istrage ako je iz prijave trećih lica ili iz izvještaja policijske agencije i pratećih spisa, očigledno da prijavljeno djelo ili provjerene okolnosti od strane policijske agencije, nije krivično djelo, ako ne postoje os-

<sup>18</sup> Odredba člana 220., stav 1) Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine ((Službeni glasnik Bosne i Hercegovine br. 3/03, br. 32/03, 36/03, 26/04, br. 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, br. 58/08, br. 12/09, 16/09, 93/09, 72/13, 65/18).

<sup>19</sup> Odredba člana 223., Zakona o Krivičnom postupku Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine br. 3/03, br. 32/03, 36/03, 26/04, br. 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, br. 58/08, br. 12/09, 16/09, 93/09, 72/13, 65/18).

<sup>20</sup> Odredbe Člana 53., člana 65., stav 2.), član 70., Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine br. 3/03, br. 32/03, 36/03, 26/04, br. 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, br. 58/08, br. 12/09, 16/09, 93/09, 72/13, 65/18).



novi sumnje da je prijavljena osoba učinila krivično djelo, ako je nastupila zastarjelost ili je djelo obuhvaćeno amnestijom, ili pomilovanjem ili ako postoje druge okolnosti koje isključuju krivično gonjenje. O obustavi istrage, kao i o razlozima za to, tužilac će obavijestiti oštećenog i podnosioca prijave u roku od tri dana. Oštećeni i podnosilac prijave imaju pravo podnijeti pritužbu u roku od osam dana uredu tužioca.

Obje odluke tužioca predstavljaju rezultat istrage. Prilikom vođenja istrage treba imati na umu i sljedeće:

- Obim istrage određen je ispunjenjem cilja.
- Istraga treba da traje dok cilj ne bude ostvaren.
- Istraga se može voditi protiv nepoznatog lica/osobe, ali i protiv više lica alternativno za isto krivično djelo, od kojih samo jedno može biti učinilac.
- Istrage nema u krivičnom postupku prema maloljetnicima, već se sprovodi postupak prema posebnim zakonima entiteta u postupanju sa maloljetnicima.

## **OTKRIVANJE I SPREČAVANJE NELEGALNOG ORUŽJA U GRANIČNOJ KONTROLI**

Istraživanje krivičnog djela je stvarna pojava, te kako naglašava Deljić (2016), radi se o posebnom kriminalističkom spoznajnom procesu u okviru predkrivičnog i krivičnog postupka, čiji specifikum je upravo uslovljen posebnostima predmeta istraživanja (specifičnostima kriminalnog događaja), okolnostima u kojima se odvija istraga, metodama i sredstvima istraživanja, te subjektima istražne aktivnosti. To podrazumijeva postojanje kriminalističkog mišljenja, koje dalje navodi autorica citirajući Maver (1991, str. 246), je ustvari, sinonim za kriminalističko ponašanje i mišljenje prilikom rješavanja određenog slučaja, i to od početne sumnje da je izvršeno krivično djelo, pa sve do zaključenja slučaja.

Ovlaštena službena lica sprovode obezbjeđenje, nadzor i kontrolu prelaska državne granice na osnovu redovnog plana aktivnosti. Tokom obezbjeđenja, nadzora i kontrole prelaska državne granice, policijski službenici mogu otkriti slučajeve protivpravnih aktivnosti u obliku krivičnih djela u vezi sa oružjem, municijom i eksplozivnim materijama. U slučaju da postoji dovoljna osnova za izvještavanje tužioca granična policija treba da preduzme sve mjere i radnje da se sačuvaju tragovi krivičnog djela, predmeti na kojima ili uz pomoć kojih je krivično djelo počinjeno, kao i drugi dokazi koji mogu poslužiti za vođenje postupka i da dostavi izvještaj nadležnom tužiocu.

Situacije u kojima se mogu naći pripadnici Granične policije utoku redovnog rada na kontroli prelaska državne granice, obezbjeđenja državne granice u graničnom pojasu, obezbjeđenja graničnih prelaza na aerodromima. U tom smislu istragu u vezi sa krivičnim djelima u kojima se pojavljuje vatreno oružje, municija i minsko-eksplozivna sredstva opredijelit će sljedeće situacije:

1. Otkrivanje neovlaštenog prometa oružjem i vojnom opremom, te proizvodima dvojne namjene,<sup>21</sup> (tzv. krijumčarenje oružja) u toku redovnih aktivnosti kontrole prelaska državne granice;
2. Otkrivanje nedozvoljenog držanja oružja ili eksplozivnih materija.
3. Krivična djela upotrebe vatrenog oružja prema ovlaštenim službenim licima granične policije BiH;<sup>22</sup>
4. Sva krivična djela sa upotrebom ili pokušajem upotrebe vatrenog oružja;
5. Slučajevi pronalaska vatrenog oružja prilikom istraživanja drugih krivičnih djela;

U odnosu na navedene konkretne situacije, središte postupanja se odnosi na:

1. Zaticanje vatrenog oružja, municije ili minskoeksplozivnih sredstava u graničnom pojasu;
2. Zapažanje nezakonitog vatrenog oružja, municije ili minskoeksplozivnih sredstava kod lica prilikom kontrole na graničnom prelazu ili u graničnom pojasu;
3. Otkrivanje vatrenog oružja, municije ili minskoeksplozivnih sredstava skrivenog unutar vozila, ili posebno izrađenih prostora;

Imajući u vidu prethodno rečeno, u slučaju krivičnih djela u vezi sa vatrenim oružjem, municijom i eksplozivom, Granična policija treba da:

- Utvrdi je li u pitanju slučaj koji zahtijeva sprovođenje anticipiranih istražnih radnji ili nije, do koje mjere je u pitanju hitan slučaj;
- Utvrdi nadležnosti, odgovornosti i dužnosti sopstvenog organa, odnosno da utvrdi nadležnost organa koji bi bio uključen u slučaj;
- Da odredi do kada treba obavijestiti tužioca;
- Da odredi koja druga policijska agencija treba da bude obavještena;
- U okviru svojih nadležnosti da donese odluku o neophodnim anticipiranim mjerama i radnjama, da procijeni da li treba pisati izvještaj o počinjenom krivičnom djelu nadležnom tužiocu;

U slučaju da treba podnijeti izvještaj nadležnom tužiocu, ovlaštena službena lica granične policije treba da preduzmu mjere da se sačuvaju tragovi krivičnog djela, predmeti na kojima ili uz pomoć kojih je krivično djelo počinjeno, kao i drugi dokazi, po mogućnosti uz pomoć odgovarajućih stručnih institucija, te zatim da podnese izvještaj nadležnom tužiocu.

<sup>21</sup> Odredba člana 193. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine (Krivični zakon BiH, Službeni glasnik BiH, br.3/03, 32/03, 37/03, 54/04, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06, 32/77, 08/10, 47/14, 22/15, 40/15, 35/18). Oružje i vojna oprema su predmeti i sredstva navedeni u Zakonu o proizvodnji, uvozu i izvozu oružja i vojne opreme, Zakona o proizvodnji naoružanja i vojne opreme (Službeni glasnik BiH, br. 9/04, 25/09), Zakona o vanjsko trgovinskom prometa oružja, vojne opreme, i robe posebne namjene (Službeni glasnik BiH, br. 53/16), Entitetskim Zakonima o proizvodnji, prometu naoružanja, i vojne opreme u Federaciji BiH, RS, Brčko Distriktu. Ovi zakoni su bitni, jer je član 193. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine norma blanketnog karaktera koja dolazi iz ovog zakona.

<sup>22</sup> Sprečavanje službenog lica u vršenju službene radnje Član 241a., Krivični zakon BiH, Službeni glasnik BiH, br.3/03, 32/03, 37/03, 54/04, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06, 32/77, 08/10, 47/14, 22/15, 40/15, 35/18).

U slučaju da postoji dovoljna osnova, granična policija će podnijeti izvještaj nadležnom tužiocu, kada iscrpi sve operativne i dokazne radnje koje u skladu sa Zakonom o krivičnom postupku može preduzeti. Izvještaj tužiocu treba da sadrži odgovore na „9 zlatnih pitanja kriminalistike“ (Korajlić, 2012):

- Šta – opis i način izvršenja krivičnog djela, radi li se o krivičnom djelu iz nadležnosti granične policije ili druge agencije.
- Ko – osumnjičeni za krivično djelo, fizičko, uzrast počinioca, druge lične osobine ili je riječ o NN licu;
- Gdje – mjesto na kojem je krivično djelo počinjeno ili na kojem su pronađeni tragovi krivičnog djela;
- Kada – vrijeme kada je počinjeno krivično djelo, odnosno kada je počinitelj preduzeo određene radnje ili nije preduzeo radnje kada je trebao to da uradi (prestup na osnovu propusta), odnosno vrijeme za koje se pretpostavlja da je počinjeno krivično djelo ili vrijeme kada je krivično djelo otkriveno;
- Kako – način izvršenja, kroz određenu radnju ili propuštanje određene dužne radnje;
- Kojim sredstvom – sredstvo kojim je počinjeno krivično djelo;
- Zašto – motiv, novčana dobit, lična korist;
- Sa kim – učesnici, saučesnici, pomoćnici;
- Koga ili šta – žrtva i/ili povrijeđeno lice, fizičko ili pravno lice, odnosno državni suverenitet i pravni sistem.

Istraga u koju su uključeni pripadnici granične policije sprovodi se učešćem sljedećih policijskih službenika:

- Ovlaštenih službenih lica centralnog istražnog ureda (CIU);
- Ovlaštenih službenih lica terenskih ureda (TU);
- Ovlaštenih službenih lica jedinica granične policije (JGP).

## **POSTUPCI U ISTRAZI U SLUČAJU OTKRIVANJA NEOVLAŠTENOG PROMETA ORUŽJA I VOJNE OPREME, TE PROIZVODA DVOJNE NAMJENE**

Granična policija prema svojim nadležnostima, može otkriti neovlašteni promet oružja i vojne opreme, te proizvode dvojne namjene u sljedećim situacijama:

1. Kontrola prelaska državne granice;
2. Kontrola u graničnom pojasu;
3. Saznanje ili prijava od strane službenika UIO, odnosno carinika
  - Situacija 1. Kontrola prelaska državne granice:
    - a) Kontrola putnika i vozila;
    - b) Pregled vozila;
    - c) Pronalazak oružja, municije ili eksplozivnih sredstava.

## Postupanje ovlaštenih službenih lica policije:

- Obezbjediti neometan promet preko graničnog prelaza;
- Izdvojiti vozača i vozilo u sigurnu zonu - druga linija graničnih provjera;
- Obezbjediti nadzor nad vozačem i vozilom - razdvojiti putnike u vozilu, vozače i saputnike;
- Odmah obavijestiti neposrednog pretpostavljenog ili šefa smjene i dežurnog inspektora u Jedinice granične policije (JGP);
- Obavijestiti tužioca i upoznati ga sa već preduzetim mjerama do njegovog obavještanja posebno ako je bilo neophodnih mjera;
- Evidentirati obavještenje u službene evidencije - posebno opis mjera i radnji koje je naložio tužilac, te na osnovu navedenog sačiniti plan istrage;
- Procijeniti obim protivpravnog djela; utvrditi je li riječ o krivičnom djelu za koje je potrebno obavijestiti i centralni istražni ured; Ako *situacija* ukazuje na pokušaj prelaska državne granice, tretirati protivpravno djelo kao otkrivanje nedozvoljenog prometa oružjem;
- Izvršiti aktivnosti prikupljanja informacija - izvršiti sve operativne provjere kroz raspoložive baze podataka i službene evidencije;
- Ako zahtijevaju razlozi hitnosti započeti pretres;
- Ako ne zahtijevaju razlozi hitnosti, od tužioca tražiti nalog - tužiocu predložiti radnju pretresa i tražiti odobrenje da se obrati sudiji za prethodni postupak sa zahtjevom, da li usmeno ili pismeno, za izdavanje naredbe za pretres vozila, lica i stana ukoliko se opravdano pretpostavlja da bi još negdje mogao držati ostatak oružja;
  - a) postupajući inspektor vodi predmet i ostvaruje komunikaciju sa nadležnim tužilaštvom i sudom prilikom poduzimanja istražnih radnji – inspektor iz Jedinice granične policije ili inspektor za istrage iz CIU GP BiH (Centralni istražni ured); prije komunikacije sa sudom, postupajući inspektor traži od tužioca odobrenje da se obrati sudu sa zahtjevom za izdavanje naredbe o pretresu;
  - b) U komunikaciji sa nadležnim tužiocem, ukoliko je potrebno raditi i uviđaj;
  - c) Uviđaj s obzirom na okolnosti može biti i u sastavu pretresa (pronalazak oružja njegovo izuzimanje, pakovanje događa se u pretresu, a sadržajno predstavlja radnje uviđaja),
  - d) Obezbjediti prisustvo kriminalističkog tehničara za naveden poslove,
    - d1) formalno učestvuje u radnji pretresa.
    - d2) odmah, prilikom obraćanja sa zahtjevom za izdavanje naredbe za pretres predložiti angažman kriminalističke tehnike iz sastava lokalne policije i navesti ga u naredbi za pretres da se ne bi dovelo u pitanje zakonitost prikupljanje dokaza.
- Zadržati osumnjičenog prema odredbama Zakona o krivičnom postupku;
- Ispitati osumnjičenog:
  - a) naročito na:
    - okolnosti porijekla oružja,

- način nabavke,
  - saučesnike,
  - osobe koje su eventualno pravile bunker na vozilu, (mogući auto servisi),
  - ko je rastavljao oružje, pakovao,
  - za koga je namijenjeno,
  - da li je prvi put ili postoje i raniji slučajevi,
  - načini komunikacije,
  - da li eventualno postoji još oružja itd.).
- Saslušati svjedoke, saputnike, vozače prikupiti sva saznanja o osumnjičenom i potencijalnim saizvršiocima, a naročito o:
- a) telefonskim brojevima koje koristi,
  - b) vozilima koja ima u vlasništvu ili povremeno koristi,
  - c) članovima domaćinstva,
  - d) zaposlenju, u
  - e) učešću u vojnim jedinicama i sve druge okolnosti bitne za vođenje postupka
- Dokumentovati pronađeno oružje:
- a) Pretres prostora gdje se nalazi oružje – sastaviti zapisnik:
    - detaljan opis,
    - model,
    - vrstu,
    - boju,
    - stanje ,
    - kalibar,
    - serijski broj,
    - stanje obarača i kočnice;
    - pozicija metka (U cijevi ili ne),
    - obilježiti;
    - fotografisati;
    - skicirati;
    - opisati u zapisnik;
  - b) Oduzeti oružje:
    - b1) izdati potvrdu o privremenom oduzimanju predmeta uz opis zatečenog stanja i sve opšte i individualne karakteristike oružja.
  - c) Uviđaj nad oružjem (uviđaj na predmetima)<sup>23</sup>:

<sup>23</sup> Uviđaj predstavlja najbitniji dio kriminalističkih procedura koji određuje njihovu kvalitetu i efikasnost. Najčešće u ovim slučajevima je uviđaj neraskidivo povezan sa pregledom i pretresom, te i proističe nakon prethodno spomenutih radnji. Kvalitetna kriminalistička obrada proteći će samo ako su dobro

- b1) oružje kao predmet uviđaja;
- b2) Obilježiti;
- b3) Fotografisati;<sup>24</sup>
- b4) skicirati;
- b5) opisati u zapisnik;
- b6) aservirati
- d) Izvršiti provjere oružja preko službenih evidencija i baza podataka;
- O izvršenim radnjama i pronalasku obavijestiti postupajućeg tužioca i dogovoriti naredne korake :
  - a) sprovođenje osumnjičenog,
  - b) potrebna vještačenja itd.,
  - c) imati na umu posebno da ako postoje opravdani razlozi u objektima koji koristi/koriste osumnjičeni mogu se pronaći dodatni tragovi vezani za pronađeno oružje ili se opravdano pretpostavlja da se može pronaći još nelegalnog oružja ili vojne opreme u tom slučaju predložiti i zahtijevati odobrenje za pretres objekata.
- Osumnjičenog sprovesti u Tužilaštvo i predati tužiocu na daljnje postupanje;
- Izvještaj o pretresu predati sudu.
  - a) Uz izvještaj je potrebno dostaviti sve dokaze (u ovom slučaju oružje),
  - b) Za oružje, municiju i eksplozivne materije pozvati Odjeljenje za kontradiverzionu zaštitu (KDZ)<sup>25</sup> entitetskog Ministarstva unutrašnjih poslova<sup>26</sup> (MUP) ili KDZ Državne agencije za istrage i zaštitu - SIPA<sup>27</sup>-e;
  - c) U slučaju da se sumnja da je oružje radioaktivno, postupiti prema Standardnim operativnim procedurama (SoP) odgovora na NHBRE incidente Ministarstva sigurnosti BiH (Ministarstvo sigurnosti, 2011);

---

obavljene mjere prve intervencije i mjere prvog zahvata, kao i konsultovanje elektronskih baza podataka i neophodnih evidencija. Kriminalističke procedure koje prethode podnošenju izvještaja tužiocu razlikuju se u kvaliteti i efikasnosti izvršenih radnji i postupaka, naročito tamo gdje su rađeni uviđaji i vještačenja. Tamo gdje su načinjeni propusti u provođenju uviđaja, kriminalističko tehničkim obradama lica mjesta, te uopšte kriminalističkim obradama, mogu se očekivati uslovne ili oslobađajuće presude.

<sup>24</sup> Ovdje treba dodatno naglasiti, da što se tiče izrade fotoelaborata sa uviđaja ili kriminalističko-tehničke obrade lica mjesta, treba voditi računa da fotografije sa lica mjesta sadrže slovne i brojne oznake tragova i predmeta otkrivenih tragova i predmeta. Na fotografije se ne smije naknadno unositi ništa hemijskom olovkom. Također, nedopustivo je fotografisanje određenih tragova bez razmjernika. Kriminalistički tehničari moraju voditi računa o tehnikama fotografisanja, na što im pripadnici istražnog tima granične policije moraju ukazati, ukoliko primijete propuste. Time će se izbjeći da fotografije budu mutne ili nepregledne, jer su objektivni fotoaparata bili direktno usmjereni na izvore svjetlosti. Također, potrebno je izbjegavati i sjene na fotografijama. Treba povesti i više računa o opisu šireg i užeg lica mjesta i njihovog fotografisanja kako bi se jasno mogli uočiti dolazni i odlazni putevi i precizna lokalizacija lica mjesta.

<sup>25</sup> U daljnjem tekstu samo KDZ.

<sup>26</sup> U daljnjem tekstu samo MUP.

<sup>27</sup> U daljnjem tekstu samo SIPA.

- Evidentirati pronalazak i oduzimanje kroz službene evidencije,
- Oružje proslijediti u forenzičku laboratoriju na vještačenje:
  - a) Ako se sumnja da je korišteno
  - b) Da se utvrdi njegovo porijeklo;
  - c) Da se utvrdi ispravnost,
- Izvještaj tužiocu;
- U daljnjoj istrazi postupiti po uputama, zahtjevu ili naredbama tužioca;
- U slučaju pronalaska eksplozivnih materija, postupa se istovjetno uz:
  - a) Ne pokušavati pristupiti eksplozivnoj materiji, detonatoru ili sredstvu;
  - b) Angažman pripadnika KDZ lokalne policije ili SIPA – postupak istovjetan postupku angažmana kriminalističkog tehničara;
  - c) Ne dirati do dolaska KDZ i kriminalističkog tehničara;
  - d) KDZ odvaja i grupiše sve komponente, žabice, žice, eksplozivna punjenja, eksploziv, štapine, inicijalne kapsle, i drug.
  - e) Eksplozivne materije mogu biti nosioci tragova – imati na umu da sve glatke površine mogu biti nosioci tragova;
  - f) Sve materijale upakovati u metalne kontejnere, a u kontejnerima ih zaštititi papirom, mekim materijalom ili papirom;
  - g) Osigurati materijale koji mogu biti nosioci DNK;
  - h) U malo pakovanje za tragove (upakovati u metalni kontejner) uzeti uzorak praškaste materije ili drugog oblika materije za koje se pretpostavlja da je eksploziv, radi laboratorijske analize;
  - i) Ambalaža mora obavezno biti označena sa oznakom „eksploziv“;
  - j) Prema laboratoriji mora biti poslana uz nadzor policijskih službenika;
  - k) U zavisnosti od okolnosti, neke mjere se mogu uraditi na licu mjesta, a neke u laboratorijskim uslovima;
  - l) Udaljiti sve prisutne sa mjesta događaja na bezbjednu udaljenost;
  - m) Izolovati i obezbjediti mjesto događaja;
  - n) Osigurati pristup vozilima i osoblju za hitne intervencije;
  - o) Ne koristiti se radio uređajima ili radio vezom u blizini detonatora ili eksplozivnih naprava, kako bi se spriječilo moguće aktiviranje;
  - p) Ne koristiti opremu koja može promijeniti stanje u prostoru gdje se nalazi eksplozivne materije, naprave ili detonatori;
  - q) Obavijest nadležnog tužioca, šefa smjene i inspektora centralnog istražnog ureda granične policije mora sadržavati informacije o vrsti, izgledu, smještaju i preduzetim mjerama.

#### **Kontrola u graničnom pojasu**

- a) Kontrola putnika i vozila;

- b) Pregled vozila;
- c) Pronalazak oružja, municije ili eksplozivnih sredstava

**POSTUPAK:**

- Ako se preduzetim radnjama ne može dokazati veza sa granicom, prelaskom i prenošenjem preko granice, tada postupiti tretirajući protivpravno djelovanje kao krivično djelo nedozvoljenog posjedovanja oružja, municije ili eksplozivnih sredstava;
- Obezbjediti neometan promet na saobraćajnici;
- Izdvojiti vozača i vozilo u sigurnu zonu;
- Obezbjediti nadzor nad vozačem i vozilom i razdvajanje putnika ili saputnika;
- Utvrditi porijeklo oružja;
- Utvrditi da li je vozilo, osumnjičeni ili vozilo i osumnjičeni prešlo granicu ili se uputilo prema granici;
- Odmah obavijestiti neposrednog pretpostavljenog ili šefa smjene, tim za istrage i dežurnog inspektora;
- Obavijestiti tužioca;
- Evidentirati obavještenje u službene evidencije;
- Procijeniti obim protipravnog djela; ukoliko je riječ o krivičnom djelu obavijestiti i centralni istražni ured;
- Izvršiti aktivnosti obezbjeđenja mjesta događaja;
- Zadržati osumnjičenog;
- Obavijestiti nadležnu lokalnu policiju;
- Sastaviti i dostaviti izvještaj o počinjenom krivičnom djelu i počinitelji tužiocu i predati osumnjičenog,
- Sastaviti izvještaj o pretresu<sup>28</sup> i predati predmetno oružje ili municiju ili eksplozivna sredstva Prema Zakonu o krivičnom postupku<sup>29</sup> izvještaj o pretresu sa dokazima predati sudu – sud ga prosljeđuje nadležnom tužiocu na postupanje;
- U postupku istrage uz zahtjev naredbe za pretres istovremeno se tražiti naredbu za privremeno oduzimanje predmeta - ako se osumnjičeni protivi oduzimanju predmeta, obezbjeđena je naredba za privremeno oduzimanje predmeta;
- odmah tražiti i naredbu za čuvanje predmeta - ako se radi o predmetima koji sami po sebi zbog sigurnosti zahtijevaju posebno osiguranje do okončanja postupka ili donošenja naredbe za uništenje.
- Za oružje, municiju i eksplozivne materije pozvati KDZ entitetskog MUP-a ili KDZ SIPA-e;

<sup>28</sup> Prilikom izvođenja pretresa obavezno izvršiti radnje pretresa na svim područjima vozila pogodnim za skrivanje predmeta, a također, s obzirom da iskustvo tako nalaže, obratiti pažnju na akumulator, kao prostor mogućeg skrivanja predmeta, naročito eksploziva i drugih materija.

<sup>29</sup> Član 64., 119., 219. stav 5. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine (Zakon o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine, Službeni Glasnik BiH, br. 03/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09, 72/13, 65/18).



- U slučaju da se sumnja da je oružje radioaktivno, postupiti prema Standardnim operativnim procedurama (SoP) odgovora na NHBRE incidente Ministarstva sigurnosti BiH (2011);
- Čekati povratnu informaciju i postupati po daljim uputama tužioca.

### **Saznanje ili prijava od strane službenika Uprave za indirektno opozivanje (UIO), odnosno carinika**

- Vozilo, putnik i prtljag prošli kontrolu granične policije;
- Carinskom kontrolom utvrđeno nedozvoljeno držanje i prenošenje oružja preko državne granice;
- Carinski službenik prijavljuje graničnoj policiji;
- O usmenoj prijavi se sastavlja zapisnik;
- Ukoliko je riječ o carinskoj kontroli izvan graničnog prelaza, i prijava stiže putem sredstava komunikacije, veza, internet, telefon, sastavlja se službena zabilješka;
- Prilazak na carinski terminal;
- Obezbjediti nadzor nad vozačem i vozilom, oružjem, municijom ili eksplozivom;
- Odmah obavijestiti neposrednog pretpostavljenog ili šefa smjene;
- Obavijestiti tužioca;
- Evidentirati obavještenje u službene evidencije;
- Procijeniti obim protivpravnog djela; ukoliko je riječ o krivičnom djelu obavijestiti i centralni istražni ured;
- Izvršiti aktivnosti prikupljanja informacija;
- Ako zahtijevaju razlozi hitnosti započeti pretres;
- Ako ne zahtijevaju razlozi hitnosti, od tužioca tražiti nalog
- Nalog traži inspektor jedinice granične policije;
- Zadržati osumnjičenog prema odredbama Zakona o krivičnom postupku;
- Ispitati osumnjičenog;
- Saslušati svjedoke, saputnici, vozači
- Dokumentovati pronađeno oružje:
  - d) Pretres prostora gdje se nalazi oružje – sastaviti zapisnik;
  - e) Oduzeti oružje:
    - b1) izdati potvrdu o privremenom oduzimanju predmeta;
  - f) Uviđaj nad oružjem (uviđaj na predmetima) – postupiti prema Standardnim operativnim procedurama (SoP) za prikupljanje tragova Granične policije;
    - b1) oružje predmet uviđaja;
    - b2) Obilježiti;
    - b3) Fotografisati

- b4) skicirati
- b5) opisati u zapisnik;
- 66) aservirati.
- g) Izvršiti provjere oružja preko službenih evidencija i baza podataka;
- Osumnjičenog predati tužiocu na daljnje postupanje;
- Oružje proslijediti u forenzičku laboratoriju na vještačenje:
- h) Ako se sumnja da je korišteno
- i) Da se utvrdi njegovo porijeklo;
- j) Da se utvrdi ispravnost,
- Izvještaj tužiocu;
- U daljnjoj istrazi postupiti po uputama, zahtjevu ili naredbama tužioca;
- Čekati povratnu informaciju tužioca o predmetu;
- Za oružje, municiju i eksplozivne materije pozvati KDZ entitetskog MUP-a ili KDZ SIPA-e;
- U slučaju da se sumnja da je oružje radioaktivno, postupiti prema Standardnim operativnim procedurama (SoP) odgovora na NHBRE incidente Ministarstva sigurnosti BiH.

## ZAKLJUČAK

Ovaj rad predstavlja samo jedan segment razrade standardnih operativnih procedura u suzbijanju nelegalnog prenošenja vatrenog oružja preko državne granice. Riječ je o metodici postupanja otkrivanja i rasvjetljavanja pronalaska nelegalnog vatrenog oružja, kako u posjedovanju lica, tako i u motornim vozilima. Osnovna suština metodičnog pristupa jeste, da se ispoštuje linija komunikacije između tužioca i ovlaštenih službenih lica, te da se u svakom momentu, u slučaju pojave vatrenog oružja nelegalnog porijekla na državnoj granici zna tačno šta je čiji zadatak, te kako ga sprovesti. Granična policija u Bosni i Hercegovini ima izrađene standardne operativne procedure, a ovaj rad je samo dio, razrade metodike postupanja po istim.

Detaljnim objašnjenjem istrage, te mogućih situacija, kroz praktičko postupanje ovlaštenih službenih lica, te iskustveno primijenjenih metoda, odgovorili smo cilju našega rada. Smatramo da rezultati koji bi se trebali dobiti u praksi, primjenom ove metodike, rezultirat će napretkom u podizanju nivoa sigurnosti cjelokupne države.

U provođenju mjera prve intervencije na graničnom prelazu ili u graničnom pojasu, u slučaju pronalaska nelegalnog oružja municije i eksplozivnih sredstava mora se povesti računa o detaljnom i pravilnom postupanju granične policije. To naročito dolazi do izražaja kod reakcije na prijavu, pronalazak i obezbjeđenje lica mjesta (najčešće se radi o heurističkoj komponenti na graničnom prelazu ili preduzimanju radnji provjerama kroz evidencije ili dojave). U konačnom spisu treba da se vide službene zabilješke ovlaštenih službenih lica granične policije koje bi potvrdile kontinuitet, vrste i kvalitet preduzetih radnji u okviru mjera prve intervencije. Izvještavanje tijela postupka ne smije se svoditi na šturu i nedovoljne informacije u zapisnicima o uviđaju da je "lice mjesta obezbjeđeno od strane pripadnika granične policije do dolaska

uviđajne ekipe ili istražnog tima". Neadekvatnim se može smatrati obezbjeđenje lica mjesta i propuštanje evidentiranja mnogih pojava prolaznog karaktera što može dovesti do značajne traseološke i situacijske entropije.

Adekvatno provođenje kriminalističkih procedura od strane granične policije, naročito kroz detaljnu razradu metodike postupanja prilikom otkrivanja oružja i vojne opreme u graničnom pojasu, omogućit će povećanje efikasnosti granične policije, a imat će generalno preventivno dejstvo na moguće počinioce.

## LITERATURA

- Deljković, I. (2016). Kriminalistička taktika. Saajevo. Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije.
- Jovašević, D. (1998). Leksikon krivičnog prava. Beograd. JP Službeni listi SRJ.
- Korajlić, N. (2012). Istraživanje krivičnih djela. Sarajevo. Pravni fakultet.
- Kralj, Ž. (2014). Unutarnja kontrola i nadzor policije. Zagreb. Policija i sigurnost. Vol 23. S. 73 – 81.
- Husenibašić, S. (2011) Priručnik o standardnom operativnom postupku odgovora na NHBRE incidente. Sarajevo. Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine. Komanda NATO u Bosni i Hercegovini.
- Modly, D., Petrović, B., Korajlić, N. „Uvod u kriminalistiku“, Sarajevo, FKN, 2004, str. 135
- Modly, D. Šuperina, M., Korajlić, N. (2008). Rječnik kriminalistike. Zagreb. Strukovna udruga kriminalista.
- Pavišić, B. (2002), *Uvod u kriminalistiku*, Zagreb, Policijska akademija, str. 53
- Sijerčić-Čolić, H. (2005). Krivično procesno pravo – Knjiga II – Tok redovnog krivičnog postupka i posebni postupci. Sarajevo. Pravni Fakultet.
- Krivični zakon BiH (Službeni glasnik BiH, br.3/03, 32/03, 37/03, 54/04, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06, 32/77, 08/10, 47/14, 22/15, 40/15 35/18).
- Krivični Zakon Federacije BiH (Službeni list Federacije BiH, 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10, 42/11, 59/14, 76/14).
- Krivični zakon Republike Srpske (Službeni glasnik Republike Srpske br. 49/03, 108/04,37/06, 73/10, 1/12, 67/13);
- Krivični zakon Brčko Distrikta BiH (Službeni glasnik BDBiH, br. 10/03, 45/04, 06/05, 21/10, 52/11).
- Zakon o graničnoj policiji BiH, (Službeni glasnik BiH, broj: 50/04, 27/07, 59/09).
- Zakon o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine, (Službeni Glasnik BiH, br. 03/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09, 72/13, 65/18).
- Zakon o proizvodnji naoružanja i vojne opreme (Službeni glasnik BiH, br. 9/04, 25/09).
- Zakon o vanjsko trgovinskom prometu oružja, vojne opreme, i robe posebne namjene (Službeni glasnik BiH, br. 53/16)

## BORDER POLICE PROCEDURE IN THE CASE OF SMUGGLING OF WEAPONS AND MILITARY EQUIPMENT

Professional Paper

### Abstract

**Reason for writing and research problem(s):** Possession of illegal weapons, explosives and any other equipment that is not under the control of the government and the administration of any state is a jolt for both terrorist activities and other serious offenses related to trafficking in narcotics, people and organized crime. Officers of the Border Police are at the first level of defense, and to prevent the introduction of illegal firearms in Bosnia and Herzegovina as well as the release of the same.

**Aims of the paper:** The goal of this work is to elaborate a detailed procedure for the conduct of authorized officials of the Border Police, according to positive laws in Bosnia and Herzegovina, with the aim of detecting and recognizing perpetrators, as well as procedures in case of illegal weapon detection during the control of bureaucracy at border crossings.

**Methodology:** Analysis of legal document. This allows the application of practice content and the steps of acting according to standard operating procedures.

**Research/Paper Limitation:** The research will focus on events and situations related to the work of border police in case of firearms engagement when conducting border control.

**Results / General Conclusion:** Certain situations of smuggling firearms, explosive materials and other equipment, as well as investigations, resulted in the development of standard operational procedures, which have been elaborated in detail in this work. In this way, the procedures and order of the procedures necessary to prove the existence of the criminal offense have been elaborated in detail, and the case in court has been completed by a conviction.

**Research / Paper Validity:** Such analysis and research so far have not been done in our country. However, within the framework of the SALW rolling strategy in Bosnia and Herzegovina, methods and procedures for the identification and handling of weapons are being developed. The basic feature and goal is to determine the weapon's movement line, or its ultimate legal owner. This contributes to the proper handling of border police officers in the conduct of daily activities, detection and recognition of firearms smugglers and explosives.

**Keywords:** investigation, firearm, border, police, control.

#### **Podaci o autorima**

**Nebojša Bojanić**, redovni profesor Fakulteta za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije Univerziteta u Sarajevu.

E-mail: [nbojanic@fkn.unsa.ba](mailto:nbojanic@fkn.unsa.ba)

**Rejhan Raković**, zaposlen Graničnoj policiji BiH od 2003. godine, trenutno na poziciji Komandira jedinice Dobrljin u Novom Gradu, u činu samostalni inspektor. Obavljao poslove policajca, inspektora za nadzor državne granice, inspektora za istrage. Četiri godine radio na poslovima prikrivenih operacija. Završio postdiplomski studij na Fakultetu za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije.